

หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการ
ทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด
PENALTY LAW : A CASE STUDY OF ABSOLUTE PRISONERS
RIGHT TO THE ADMINISTRATION OF THE PROPERTY WAGES
AND REMUNERATION

¹เสาวนีย์ กรทองสกล และ ²กฤษฏา แสงเจริญทรัพย์
¹Saowanee Kornthongsakol and ²Krisda Saengcharoensap

มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย
Rangsit University, Thailand.

¹Meeandmee.k@gmail.com

Received: September 10,2023; Revised :November 2, 2023; Accepted :December 30,2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด 2) ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด 3) เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด ระหว่างกฎหมายไทยและต่างประเทศ และ 4) เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร ซึ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด จากผลการศึกษาพบว่า หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของไทยยังคงมีปัญหาด้านการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำและตกเป็นของแผ่นดิน ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการใช้เงินในระหว่างต้องโทษในเรือนจำ และปัญหาการคุ้มครอง

¹ นักศึกษา, หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ ดร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

สิทธิของผู้ต้องขังในการทำงานสาธารณะ ดังนั้นจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 63 ตามสาธารณรัฐฟินแลนด์มาปรับใช้ในการคืนทรัพย์สินเมื่อผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวของเรือนจำในประเทศไทย ส่วนปัญหาการใช้เงินควรนำมาตรากฎการใช้เงินในเรือนจำของสาธารณรัฐฟินแลนด์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเรือนจำในประเทศไทย และควรจ่ายค่าตอบแทนการทำงาน ซึ่งอาจจะพิจารณาอัตราจ่ายเป็นรายชั่วโมง หรืออัตราเหมาจ่าย หรือตามความสำเร็จในการทำงาน หรือการเหมาจ้างแบบกลุ่มหรือเฉพาะรายที่จะได้รับค่าตอบแทนโดยการประเมินเป็นอย่างดีอย่างน้อยอย่างคนงานแรงงานทั่วไป และต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รวมทั้งให้ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ

คำสำคัญ : การบังคับโทษ, สิทธิ, ทรัพย์สิน, รายได้, ค่าตอบแทน

Abstract

This research aimed to: 1) review the history, concepts, theories, and research studies related to penalty enforcement law with an emphasis on rights to manage properties and incomes for prisoners, 2) conduct a comparative study on rights to manage properties and incomes for prisoners between Thai and international laws, 3) analyze problems of penalty enforcement and 4) propose guidelines for the improvement of laws related to rights to manage properties and incomes for prisoners. This research employed qualitative methodology. Data were collected through documentary research in which concepts, laws, and regulations related to rights to manage properties and incomes for prisoners were reviewed. The results revealed that the penalty enforcement law was problematic since prisoners' rights over their properties were not protected; remaining pays incurred during their prison terms were not paid to the owner if he had been released. In addition, problems of the protection of their rights to spend money during their prison term and their public work rights were found. The research recommended an amendment in section 63 of the Correction Act B.E.2560 (2017) in consistence with that enacted in Finland allowing prisoners to receive their properties after their prison term. The research also recommended the implementation of flat or hourly rate pay or performance-based pay in Thai prisons to pay wages to prisoners. This measure is implemented in Finland. Finally, legal amendments in terms of minimum requirements for inmates should be conducted to meet international standards.

Keywords: Penalty Enforcement, Rights, Properties, Incomes, Wages

บทนำ

เมื่อบุคคลใดตกเป็นผู้ต้องขังแล้ว เพราะเหตุต้องรับโทษตามคำพิพากษาเนื่องมาจากการกระทำความผิดหรือที่เรียกว่าผู้ต้องขังนั้น บุคคลนั้นจะถูกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ เช่น สิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เป็นต้น แต่สำหรับสิทธิและเสรีภาพบางประการเป็นสิ่งที่ไม่อาจจำกัดได้ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ต้องขังจะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการตามกฎหมายแล้ว ภาระหน้าที่ ทรัพย์สิน รายได้ หนี้สิน หรือกิจการต่าง ๆ ที่ผู้ต้องขังมีหรือทำอยู่ในชีวิตประจำวันก่อนที่จะตกเป็นผู้ต้องขังก็อาจได้รับผลกระทบจากการถูกจำคุกไปด้วย แต่การคุมขังเป็นเพียงการควบคุมต่อร่างกายและควบคุมสถานที่ไม่ให้ออกมาสืบสร้างความเดือดร้อนวุ่นวายหรือก่อความไม่สงบสุขให้แก่สังคมและประชาชน แต่ในกลุ่มคนเหล่านี้ยังมีสิทธิ นอกเหนือจากการควบคุมและยังได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน คือ ความมีเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรมราชทัณฑ์จึงมีนโยบายการแก้ไขเพื่อให้ผู้ต้องขังมีโอกาสได้รับสิทธิต่าง ๆ ด้วยการสร้างงานสร้างอาชีพและนำวิธีการแก้ปัญหาที่ฟื้นฟู พฤตินิสัยมาพัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการที่ดีจากการเปลี่ยนอาชญากรรมสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณค่าต่อสังคม ในขณะเดียวกันได้มีการดูแลสังคมให้มีความปลอดภัยจากกลุ่มคนผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรควบคู่กันไป (นที จิตสว่าง, 2558)

การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายของราชทัณฑ์ตามสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของไทยในปัจจุบันที่ได้รับคือ การได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย การนับถือศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจ การสื่อสาร การบริการเกี่ยวกับสื่อบันเทิง และพักผ่อนหย่อนใจ แม้ว่าจะมีการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามปฏิญญาสากล หลักสิทธิมนุษยชน แต่สิทธิผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาคือ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินหรือรายได้ หรือหนี้สิน เนื่องจากผู้ต้องขังอาจมีรายได้หรือมีทรัพย์สินในขณะที่อยู่ในเรือนจำหรือนอกเรือนจำ โดยรายได้ที่ได้รับอาจเป็นเงินรางวัลจากการทำงาน แต่ปัญหาคือผู้ต้องขังไม่สามารถจัดการทรัพย์สินหรือรายได้ของตนเองในขณะที่ต้องโทษ เมื่อยังไม่มีกฎหมายใดที่เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องจากการนำกฎหมายลักษณะตัวแทนมาปรับใช้กับการมอบอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือรายได้หรือค่าตอบแทนของผู้ต้องขังเช่นนี้ ผู้ต้องขังและผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินหรือรายได้ หรือหนี้สินของผู้ต้องขังจึงต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการต่าง ๆ และอาจได้รับผลกระทบหรือความเสียหายตามกฎหมายลักษณะทรัพย์แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาอีกหลายประการ อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษเมื่อถูกปล่อยตัว เพราะไม่มีเงินทุนสนับสนุนหรือมีแต่อาจไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพและอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาวิเคราะห์สิทธิของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาดในการจัดการทรัพย์สินหรือรายได้ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ระเบียบราชทัณฑ์ว่าด้วยการรับจ่ายเงินฝากของผู้ต้องขังในเรือนจำ พ.ศ. 2563 และบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามปัญหาคือ (1) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเกี่ยวกับ

ทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำ ให้ตกเป็นของแผ่นดิน ด้วยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 63 (2) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการใช้เงินในระหว่างต้องโทษ ในเรือนจำ (3) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการทำงานสาธารณะ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 50

เมื่อเปรียบเทียบสิทธิผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาดกับประเทศต่างๆ เช่น สาธารณรัฐฟินแลนด์ การบริหารเรือนจำได้แยกเรือนจำออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เรือนจำปิด และเรือนจำเปิด ซึ่งจะมีความแตกต่างในด้านการบริหารจัดการสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้ต้องขังกรณีของผู้ต้องขังในเรือนจำปิดการควบคุมดูแลมีลักษณะของการบังคับโทษทางอาญา ผู้ต้องขังจะไม่มีสิทธิครอบครองเงิน ในขณะที่เรือนจำเปิดผู้ต้องขังมีสิทธิครอบครองเงิน และบริหารจัดการเงินของตนเองได้โดยอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารเรือนจำทั้งสองลักษณะยังให้ความสำคัญคุ้มครองทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้ต้องขังกล่าว สรุปคือการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้ต้องขังในเรือนจำของสาธารณรัฐฟินแลนด์นั้นทางเรือนจำเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังมีสิทธิบริหารจัดการส่วนที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องขัง เช่น การทำงานที่ได้รับค่าจ้าง การเลือกที่จะฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น (Victoria State Government, 2012) ในประเทศออสเตรเลีย ตามกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศออสเตรเลียนั้นมีความทันสมัยในการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้มีสิทธิมากขึ้นไม่เคร่งครัดกับกฎระเบียบมากเกินไป ผู้ต้องขังมีสิทธิเก็บเงินออมเพื่อเป็นกองทุนภายหลังพ้นโทษ มีสิทธิใช้เงินในระหว่างต้องโทษกับการสั่งซื้อสินค้าจากภายนอกเรือนจำและมีสิทธิรับโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าบัญชีผู้ต้องขังโดยตรง ซึ่งเป็นระบบธนาคารที่บริหารจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ นับว่ามีความทันสมัยสำหรับการบริหารงานราชทัณฑ์ที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันที่อำนวยความสะดวกทั้งผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ ให้โอกาสผู้ต้องขังมีสิทธิต่าง ๆ (Government of Western Australia department of Corrective Services, 1982) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการคุ้มครองการทำงานของผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ โดยได้นำกฎหมายแรงงานที่ใช้กับบุคคลทั่วไปมาใช้กับผู้ต้องขังที่ทำงาน เช่น มีการคิดคำนวณการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง การรับจ้างทำงานหรือการจ่ายค่าชดเชยการทำงาน เป็นต้น (ธานี วรภัทร์, 2555)

จากปัญหาและอุปสรรคเรื่องการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาดดังที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการที่ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะนำกฎหมายแพ่งมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน ต่อสังคมส่วนรวม นอกเหนือจากการคำนึงถึงประโยชน์ของคู่สัญญา หรือคู่กรณีเป็นสำคัญ จึงเป็นสาเหตุและแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขังและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนจะได้หรือจะเสียอย่างใดอย่างหนึ่งในทรัพย์สินของผู้ต้องขังอันนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อสิทธิและประโยชน์ในทางแพ่งของผู้ต้องขังในระหว่างที่ผู้ต้องขังต้องอยู่ในเรือนจำกับบุคคลผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่เกี่ยวข้อง และยิ่งไปกว่านั้นหากปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขกันอย่างจริงจัง อาจส่งผลให้จำนวนของผู้กระทำความผิดซ้ำมีจำนวนลดน้อยลง สังคมย่อมเกิดความสงบสุขตามมา และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดภาระปัญหาหลายๆ ด้าน ทั้งยังเป็นการพัฒนา

งานราชทัณฑ์ของไทยให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาลที่ผลักดันให้นำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการทำงานของประเทศไทยในด้านบริการทางการเงินของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนอย่างไม่จำกัด และหากนำระบบดังกล่าวมาใช้จะเป็นการสะดวกต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำในการบริหารการเงินของผู้ต้องขังอย่างมาก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ กรณีสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด ระหว่างกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำบัทกฎหมาย บทความ วารสาร เอกสารรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ ตำราทั้งในและต่างประเทศ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวกับสิทธิของหลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และระเบียบราชทัณฑ์ว่าด้วยการรับจ่ายเงินฝากของผู้ต้องขังในเรือนจำ พ.ศ. 2563 มาใช้ในการศึกษาเรื่องสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด โดยการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมาย และเป็นแนวทางในการจัดการตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ 1) สาธารณรัฐฟินแลนด์ 2) ครี้ออสเตรเลีย 3) สหรัฐอเมริกา และ 4) ประเทศไต้หวัน รวมถึงนำผลการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน การใช้แรงงานนักโทษ และค่าตอบแทนการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาดโดยวิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับโทษ กรณีศึกษาสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาด เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน รายได้ และค่าตอบแทนของผู้ต้องขังประเภทนักโทษเด็ดขาดระหว่างกฎหมายไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฟินแลนด์ เครือรัฐออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทย และหาข้อดีและข้อเสียมาปรับปรุงพัฒนาสิทธิในการจัดการทรัพย์สินและรายได้ต่อไปให้มีความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศและเป็นไปตามมาตรฐาน โดยแบ่งปัญหาออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำ ให้ตกเป็นของแผ่นดิน กรรมสิทธิ์ เป็นการแสดงความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินนั้นๆ ความเป็นเจ้าของการครอบครองทรัพย์สินที่สำคัญที่สุด ตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิไว้ ซึ่งกรรมสิทธิ์ได้รวมเอาสิทธิทั้งหลายเกี่ยวกับทรัพย์สินเข้าไว้ด้วย เช่น กรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรรมสิทธิ์ในข้าวของเงินทอง สิทธิติดตาม และเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตน จากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

เมื่อได้ทำการศึกษาการคืนทรัพย์สินของสาธารณรัฐฟินแลนด์ พบว่า พระราชบัญญัติพระราชทัณฑ์หรือ Imprisonment Act (767/2005) เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงทรัพย์สินและรายได้ของผู้ต้องขัง โดยมาตรา 5 เป็นเรื่องการคืนทรัพย์สินให้กับผู้ต้องขังเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัว เมื่อผู้ต้องขังถูกปล่อยตัว ทรัพย์สิน เงิน ใบเสร็จหรือหลักฐานการใช้จ่ายเงินจะต้องส่งคืนให้แก่ผู้ต้องขัง และหากผู้ต้องขังไม่ได้ลงชื่อไว้ในรายการทรัพย์สินไว้ เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องรับรองความถูกต้องของรายการทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินอื่นใดของบุคคลที่ถูกปล่อยตัวทิ้งไว้ในเรือนจำ ทางเรือนจำจะต้องส่งคืนให้แก่บุคคลที่ถูกปล่อยตัวนั้นและบุคคลที่ถูกปล่อยตัวนั้นจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายและภายหลังที่ส่งคืนให้แล้วกลับไม่รับหรือรวบรวมทรัพย์สินของตนไว้ จนเมื่อมีการถูกส่งกลับยังเรือนจำ ทางเรือนจำจะต้องทำลายทรัพย์สินนั้นทิ้งเมื่อเวลาผ่านไปสามเดือนหลังจากที่ถูกปล่อยตัว และจะไม่สามารถรับทรัพย์สินนั้นกลับคืนได้อีก

แต่สำหรับประเทศไทย ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 63 ทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่ตกค้างอยู่ในเรือนจำให้ตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งทรัพย์สินที่ผู้ต้องขังไม่มารับให้ตกเป็นของแผ่นดิน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากทางเรือนจำไม่มีวิธีการหรือมาตรการที่ดีในการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ผู้ต้องขังมีอยู่ภายในเรือนจำ ไม่มีการส่งทรัพย์สินคืนแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีการจัดการที่ตรงข้ามกับทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งควรให้ผู้ต้องขังสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นมารับทรัพย์สินคืนจากเรือนจำแทนตนเองได้ หรือควรส่งคืนให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อไม่ให้มีทรัพย์สินตกค้างและเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องขังที่จะไม่ถูกยึดทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีการหรือมาตรการในการจัดการกับเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ผู้ต้องขังมีอยู่ภายในเรือนจำ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรนำมาตรการการคืนทรัพย์สินเมื่อผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวทรัพย์สิน เงิน ใบเสร็จหรือหลักฐานการใช้จ่ายเงินจะต้องส่งคืนให้แก่ผู้ต้องขัง และหากผู้ต้องขังไม่ได้ส่งชื่อไว้ในรายการทรัพย์สินไว้ เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องรับรองความถูกต้องของรายการทรัพย์สินตามสาธารณรัฐฟินแลนด์มาปรับใช้ในการคืนทรัพย์สินเมื่อผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวของเรือนจำในประเทศไทย เพื่อไม่ให้มีทรัพย์สินตกค้างและเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องขังที่จะไม่ถูกยึดทรัพย์สินดังกล่าว จะช่วยลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำและไม่ต้องกลับเข้าไปใช้ชีวิตในเรือนจำอีก

2. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการใช้เงินในระหว่างต้องโทษในเรือนจำ

เนื่องจากนโยบายกรมราชทัณฑ์ที่มีมาตรการควบคุมการใช้เงินในระหว่างต้องโทษ ให้เป็นไปตามระเบียบราชทัณฑ์ว่าด้วยการรับจ่ายเงินฝากของผู้ต้องขังในเรือนจำ พ.ศ. 2563 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การถอนเงินฝากของผู้ต้องขัง ข้อ 16 ให้ผู้ต้องขังถอนเงินฝากของผู้ต้องขังสำหรับใช้จ่ายประจำวันได้วันละไม่เกิน 500 บาท หากเรือนจำใดประสงค์จะให้ผู้ต้องขังถอนเงินใช้ประจำวันมากกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ให้ขออนุมัติจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นรายกรณีไป นโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้ใช้เงินในการสร้างอิทธิพลหรือป้องกันเพื่อไม่ให้เส้นทางการในของผู้ต้องขังนั้นมีที่มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการดังกล่าวไม่สามารถควบคุมการสร้างอิทธิพลในเรือนจำได้ เพราะถึงอย่างไร ผู้ต้องขังอาจมีวิธีการอื่น เช่น แจ้งญาติให้โอนเงินเข้าบัญชีใครก็ตามที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องในทางผลประโยชน์ อาจจะเป็นการโอนเงินโดยญาติผู้ต้องขังผ่านทางญาติผู้ต้องขังด้วยกันหรือโอนเงินโดยญาติผู้ต้องขังเข้าบัญชีของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจไม่ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษานโยบายการใช้เงินในระหว่างต้องโทษของผู้ต้องขังในเครือรัฐออสเตรเลีย ผู้ต้องขังมีสิทธิสั่งซื้อสิ่งของจากภายนอกเรือนจำในกรณีที่สิ่งของนั้นไม่มีจำหน่ายในร้านค้าสวัสดิการและไม่ได้จำกัดการใช้เงินในแต่ละวัน เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าไม่ให้ผู้ต้องขังใช้เงินเกินบัญชีและการสั่งซื้อจะต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน มีการแจ้งรายละเอียดของแหล่งจำหน่ายสินค้า และต้องรับประกันได้ว่าแหล่งข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือ นโยบายดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเข้าถึงแหล่งสินค้าได้ตามที่ต้องการ เนื่องจากการถูกจองจำเป็นเวลานานทำให้โอกาสของผู้ต้องขังถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลผู้ต้องขังให้มีทางเลือกในการดำรงชีวิตในเรือนจำ โดยไม่เป็นการจำกัดสิทธิผู้ต้องขังมากเกินไป ประกอบกับการมีแนวคิดสมัยใหม่ในการบริหารเรือนจำ แต่การใช้จ่ายเงินที่ได้จากเงินรางวัลและเงินในบัญชีส่วนตัว จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ควบคุมให้ใช้จ่ายเพื่อชำระค่าสิ่งของที่สั่งซื้อนั้น และให้มีการปรับจำนวนเงินในบัญชีภายหลังจากมีการชำระค่าสินค้าแล้ว โดยรีบดำเนินการให้เร็วที่สุดตามที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เงิน เป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินของผู้ต้องขังและป้องกันไม่ให้ใช้เงินเกินบัญชี ส่วนกฎหมายสาธารณรัฐฟินแลนด์ เฉพาะเรือนจำปิดที่ผู้ต้องขังใช้จ่ายเงินโดยผ่านการหักบัญชีในการซื้อสิ่งของจากภายนอกเรือนจำและมีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอย่างเคร่งครัด แต่ในส่วนของเรือนจำเปิดผู้ต้องขังสามารถถือเงินไปใช้จ่ายซื้อของได้ด้วยตนเองในพื้นที่ที่เรือนจำกำหนดให้การให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการใช้จ่ายเงินของทั้งเครือรัฐออสเตรเลียและสาธารณรัฐฟินแลนด์ เป็น

การปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อกำหนดตามมาตรฐานขั้นต่ำและหลักสิทธิมนุษยชนที่มองว่าผู้ต้องขังก็เป็นพลเมืองคนหนึ่งที่มีสิทธิในการใช้ทรัพย์สินของตนเอง

ประเทศไทยมีมาตรการควบคุมการใช้เงินของผู้ต้องขังให้ปฏิบัติตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการรับจ่ายเงินฝากของผู้ต้องขังในเรือนจำ พ.ศ. 2563 โดยให้ใช้ได้ไม่เกินวันละ 500 บาท และหากเรือนจำใดประสงค์จะให้ผู้ต้องขังถอนเงินใช้ประจำวันมากกว่าที่กำหนดไว้ให้ขออนุมัติจากอธิบดีเป็นกรณี ๆ การออกระเบียบควบคุมการใช้จำนวนเงินตามที่กล่าวผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการจำกัดสิทธิของผู้ต้องขังมากเกินไป ซึ่งการที่ผู้ต้องขังถูกจองจำอยู่เป็นเวลานานและถูกจำกัดสิทธิหลาย ๆ ด้าน ในขณะที่ภายนอกเรือนจำมีความก้าวหน้าทางนวัตกรรมอันหลากหลายทั้งที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องขัง เช่น สินค้าประเภทเครื่องอุปโภค บริโภค ที่ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะใช้ได้แต่ไม่มีโอกาสเพราะทางเรือนจำไม่ได้นำมาจัดจำหน่ายในร้านสวัสดิการ จึงควรให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังในการเลือกซื้อสิ่งของที่ไม่มีจำหน่ายในเรือนจำ เพราะเงินซึ่งถือเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขังเจ้าของทรัพย์สินจึงมีสิทธิใช้สอยทรัพย์สินของตน การให้เหตุผลเพื่อเป็นการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้ใช้เงินในการสร้างอิทธิพลในเรือนจำ หรือเพื่อตัดระบบการใช้เงินในทางที่ผิดกฎหมาย แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จะมีผลเสียมากกว่าผลดีเพราะการใช้เงินโดยวิธีอื่นที่เรือนจำไม่สามารถตรวจสอบหรือรู้เท่าทัน เช่น การขอให้ญาติโอนเงินไปยังผู้ต้องขังคนอื่น ซึ่งเรือนจำควรให้อิสระแก่ผู้ต้องขังที่จะใช้เงินแต่ทางเรือนจำเป็นฝ่ายตรวจสอบเช่นเดียวกับเรือนจำในเครือรัฐออสเตรเลียและสาธารณรัฐฟินแลนด์จะเป็นผลดีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบระบบเรือนจำของไทยกับสาธารณรัฐฟินแลนด์ จะมีความแตกต่างกันมากในเรื่องการใช้เงิน ด้านกฎหมายของประเทศไทยนั้นจะใช้กฎระเบียบเดียวกัน คือ ผู้ต้องขังไม่มีสิทธิใดๆ ในการเกี่ยวข้องกับเงินหรือทรัพย์สินอันมีค่า

ดังนั้น เพื่อให้หลักการปฏิบัติไม่ขัดต่อหลักกฎหมายที่บัญญัติว่า เงินเป็นสิ่งของต้องห้ามนำเข้าเรือนจำ และไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังครอบครองเงิน เรือนจำของไทยจึงควรนำวิธีการบริหารเรือนจำตามแบบสาธารณรัฐฟินแลนด์และออสเตรเลียมาใช้คือ อนุญาตการใช้เงินสำหรับผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดยจัดให้มีร้านค้าสวัสดิการสำหรับเรือนจำเพื่อให้ผู้ต้องขังหาซื้อสิ่งของได้ตามต้องการ จึงน่าจะส่งผลดีเพราะเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจอีกช่องทางหนึ่งที่เรือนจำสามารถบริหารจัดการให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากร้านค้าสวัสดิการผู้ต้องขังได้ เนื่องจากระบบหมุนเวียนการเงินจากร้านสวัสดิการผู้ต้องขังในเรือนจำปิดบางแห่งสามารถสร้างรายได้ต่อวันเป็นเงินนับแสนบาท นอกจากนี้ ยังสามารถตรวจสอบการใช้เงินของผู้ต้องขังได้ เพราะมีการจัดร้านค้าสวัสดิการให้อยู่ในอาณาบริเวณที่ผู้ต้องขังสามารถหาซื้อสินค้าได้สะดวก แต่ถึงแม้จะมีการเปิดให้ใช้จ่ายได้มากขึ้นแต่ก็ยังมีควบคุม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศไทยแล้วอธิบดีกรมราชทัณฑ์สามารถสั่งได้เลยเป็นรายกรณีไป แต่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีข้อกำหนดชัดเจนว่าอะไรสามารถสั่งได้หรือไม่ได้ ดังนั้นถ้าหากมีเกณฑ์ที่เพิ่มเติมจะทำให้เป็นรูปธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ควรปรับจำนวนเงินจากเดิม 500 บาท เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายไทย กำหนดให้ผู้ต้องขังสามารถใช้จ่ายได้วันละ 500 บาท หากมีความจำเป็นต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นรายบุคคล ทั้งนี้ในการพิจารณาดังกล่าวไม่ได้ระบุเกณฑ์ในการพิจารณาที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

ครอบครัวเพื่อนำไปใช้อย่างเท่าเทียมกันในกลุ่มนักโทษ และเพื่อเป็นการลดปัญหาผู้ต้องขังที่มีฐานะยากจนซึ่งต้องการที่อยู่อาศัยซึ่งสวัสดิการต่าง ๆ จึงไปปรับจ้างกระทำความผิดต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสวัสดิการต่าง ๆ บางครั้งต้องลดค่าและบั่นทอนศักดิ์ศรีของตนเองเพื่อแลกกับเงินเพราะตนไม่มีเงินและไม่มีทางเลือกอื่นโดยจะต้องมีการพิจารณาเฉพาะเป็นรายบุคคลที่เห็นสมควรว่าควรจะได้รับสิทธิในการได้รับเงินช่วยเหลือที่เป็นเงินจากรัฐและรัฐจะได้พยายามจัดสรรงบประมาณหรือหาวิธีการสงเคราะห์เพื่อเป็นการช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์ผู้ต้องขังอย่างเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังส่งผลดีเพราะเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจอีกช่องทางหนึ่งที่เรือนจำสามารถบริหารจัดการให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากร้านค้าสวัสดิการผู้ต้องขังได้ เนื่องจากระบบหมุนเวียนการเงินจากร้านสวัสดิการผู้ต้องขังในเรือนจำปิดบางแห่งสามารถสร้างรายได้ต่อวันเป็นเงินนับแสนบาท นอกจากนี้ ยังสามารถตรวจสอบการใช้เงินของผู้ต้องขังได้ เพราะมีการจัดร้านค้าสวัสดิการให้อยู่ในอาณาบริเวณที่ผู้ต้องขังสามารถหาซื้อสินค้าได้สะดวก

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการทำงานสาธารณะ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไต้หวัน เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องเคารพศักดิ์ศรีของผู้ต้องขังและปกป้องสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกินขอบเขตในการดำเนินการที่จำเป็นที่สามารถดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของราชทัณฑ์ที่ต้องการและให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ต้องขังเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังเรือนจำหรือหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันจะต้องจัดหาอุปกรณ์และมาตรการที่จำเป็นตามกฎหมายและข้อบังคับด้านความปลอดภัยให้กับผู้ต้องขัง โดยกำหนดเวลาทำงานที่ชัดเจนและคำนึงถึงความจรรยาบรรณ ปริมาณ ประเภทของงาน สถานะของเครื่องมือ และเงื่อนไขอื่น ๆ

ในสาธารณรัฐฟินแลนด์ การจ่ายค่าตอบแทนการทำงาน โดยแยกประเภทของงานที่ควรได้รับค่าตอบแทนไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน โดยกำหนดให้จ่ายค่าตอบแทนในกรณีของผู้ต้องขังในเรือนจำเปิดทำงานเกี่ยวกับวิชาชีพ และการจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงสำหรับการทำงานของผู้ต้องขังในเรือนจำปิด โดยตัวชี้วัดสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำคิดว่าควรได้รับเบี้ยเลี้ยงหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานที่ทำโดยพิจารณาได้ 3 ลักษณะคือ ปริมาณของงานที่ทำความขยันหมั่นเพียรในการทำงานกับเรือนจำมีความสม่ำเสมอหรือไม่ และระยะเวลาที่ทำงานกับเรือนจำทำมานานเพียงใด ส่วนงานการฝึกวิชาชีพและการทำงานอื่นให้จ่ายตามความสามารถของผู้ต้องขัง นอกจากนี้มีการนำมาตรการทางภาษีมาหักลดหย่อนกับรายได้ของผู้ต้องขัง เช่น การทำงานที่คิดเป็นชั่วโมงจะไม่ถือว่าเป็นค่าจ้างหรือเป็นการทำงานที่ต้องจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง และการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานในทุกกรณีทางเรือนจำจะจ่ายเงินเข้าบัญชีผู้ต้องขังที่เก็บไว้กับเรือนจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

เมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ เช่น การจัดระบบเรือนจำอุตสาหกรรม การทำงานรับจ้างให้แก่หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ผลิตสินค้าของเรือนจำ ออกจำหน่าย ทำงานสาธารณะ เป็นรูปแบบของการอุตสาหกรรมเรือนจำ หรือที่เรียกโดยย่อว่า FPI โดย เรือนจำจะจัดให้นักโทษทั้งหมดทำงานรวมทั้งนักโทษที่มีความพิการที่เหมาะสม สามารถดำเนินงานที่สำคัญตามงานที่มอบหมายในเรือนจำอุตสาหกรรมรัฐได้ ในการจ่ายเงินค่าตอบแทนการทำงานให้แก่นักโทษตามข้อบังคับมี

หลักการทั่วไปว่า การจ่ายเงินให้แก่ักโทษที่ทำงานนั้นจะเป็นการจ่ายเงินให้ตามระดับของงานเดียวกัน โดยที่เรื่อนจำจะไม่คำนึงถึงการจ่ายเงินพื้นฐานที่คิดเป็นชั่วโมงทำงานหรือการเหมาจ้างแบบกลุ่มหรือเฉพาะรายที่จะได้รับค่าตอบแทน โดยการประมาณเป็นอย่างเดียวกันอย่างคนงานแรงงานทั่วไป และสำหรับการทำงานรับจ้างจากภาคเอกชนได้รับค่าตอบแทนการทำงาน ตามลำดับชั้นการทำงาน ไม่คำนึงถึงการจ่ายเงินพื้นฐานที่คิดเป็นชั่วโมงทำงานหรือการเหมาจ้างแบบกลุ่มหรือเฉพาะรายที่จะได้รับค่าตอบแทนเป็นอย่างเดียวกันอย่างคนงานแรงงานทั่วไป และมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติม ตามคุณสมบัติที่เงื่อนไขกำหนดไว้

สำหรับประเทศไทย การได้รับค่าจ้างจากการทำงานของผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และการงานของผู้ต้องขังบัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 50 ว่า “ผู้ต้องขังไม่มีสิทธิได้ค่าจ้างจากการทำงานที่ได้ทำ แต่ในกรณีที่การทำงานที่ได้ทำไปนั้น ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งคำนวณเป็นราคาเงินได้ ผู้ต้องขังอาจได้รับเงินรางวัลตอบแทนจากแรงงานนั้นได้ การคำนวณรายได้เป็นราคาเงินและการจ่ายเงินรางวัลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งในกฎกระทรวงดังกล่าวนี้ “กำหนดให้การจ่ายเงินค่าตอบแทนขึ้นอยู่กับงานที่ทำ ถ้าเป็นงานที่สร้างรายได้ ให้อ่างได้ไม่เกินร้อยละเจ็ดสิบโดยหักต้นทุน กำไร และเงินจำนวนนั้นต้องจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอีก” ผู้ต้องขังซึ่งได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือตายเนื่องจากการงาน มีสิทธิได้รับเงินทำขวัญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกระทรวง

จากการศึกษากฎหมายราชทัณฑ์ของไทย เมื่อเปรียบเทียบสิทธิของผู้ต้องขังตามกฎหมายต่างประเทศแล้วได้ระบุไว้ชัดเจนว่าผู้ต้องขังไม่มีสิทธิได้ค่าจ้างจากการงานที่ได้ทำ ส่วนจะได้เงินหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับงานที่ได้ทำ ถ้าเป็นงานที่ก่อให้เกิดรายได้จึงจะมีการคำนวณเงินรางวัลเป็นค่าตอบแทนให้ สรุปได้ว่าการจะจ่ายเงินค่าตอบแทนการทำงานให้ผู้ต้องขังได้นั้นขึ้นอยู่กับชิ้นงานที่ทำ และถ้าชิ้นงานที่ทำนั้นไม่มีการนำไปจำหน่ายก็จะมีเงินรายได้เข้ามา ผู้ต้องขังจึงไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนการทำงาน ซึ่งข้อกำหนดตามมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ 76 (1) กล่าวว่า ควรมีระบบจ่ายค่าตอบแทนการทำงานของผู้ต้องขังอย่างยุติธรรม แต่ระบบการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานของไทยยังมีลักษณะได้เปรียบแรงงานผู้ต้องขังอยู่มาก

หลักการสำคัญของกฎกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานผู้ต้องขัง มีลักษณะเหมือนสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานผู้ต้องขัง คือ หลักการใช้แรงงานผู้ต้องขังทำงานต้องมีค่าตอบแทน ส่วนเรื่อนจำไทยกำหนดให้การใช้แรงงานผู้ต้องขังทำงานไม่มีค่าจ้าง ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 50 จึงเป็นประเด็นปัญหาการใช้แรงงานผู้ต้องขังของเรื่อนจำไทย ที่ยังไม่สอดคล้องกับกฎกติการะหว่างประเทศ ซึ่งการให้ผู้ต้องขังทำงานโดยมีค่าจ้าง เพื่อนำค่าตอบแทนที่ได้รับมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคุมขัง เช่น ค่าเลี้ยงดูตนเอง ค่าส่งเสียเลี้ยงดูครอบครัว ค่าที่พัก (เตียง) ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล ค่าซ่อมแซมชุดใช้เหยื่อ และค่าสมทบกองทุนพัฒนาเรื่อนจำและช่วยเหลือผู้ต้องขัง รวมตลอดถึงค่าเก็บไว้เป็นทุนไว้ประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ จะทำให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีเกียรติยศและศักดิ์ศรี และสามารถช่วยลดการกระทำผิดซ้ำได้ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้แรงงานผู้ต้องขังสอดคล้องกับกฎกติการะหว่างประเทศที่กำหนดให้การใช้แรงงาน

ผู้ต้องขังจะต้องมีค่าจ้าง และหลักความสมัครใจ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการดูแลรักษาผู้ต้องขังที่ทำงาน โดยรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฟินแลนด์ มีมาตรการทางกฎหมายในการทำงานของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยกำหนดให้ผู้ต้องขังทำงานโดยมีค่าตอบแทนการทำงาน จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงานผู้ต้องขังในอัตราไม่น้อยกว่า ค่าจ้างขั้นต่ำแห่งท้องถิ่น ผู้ต้องขังที่ทำงานพึงมีสิทธิที่ได้รับค่าตอบแทนการทำงานตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งค่าตอบแทนการทำงานอาจคิดตามผลงานของผู้ต้องขัง ซึ่งมีลักษณะเหมือนในการใช้แรงงานผู้ต้องขังในลักษณะของการใช้แรงงานโดยทั่วไปการเกณฑ์แรงงาน หรือการบังคับใช้แรงงาน เป็นต้น ผลปรากฏว่าเรือนจำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีสามารถช่วยแก้ไขปัญหางบประมาณค่าใช้จ่ายของเรือนจำ งบประมาณค่าใช้จ่ายในการคุมขัง และแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำให้ลดลงได้ตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรว่า กรมราชทัณฑ์ของไทยควรนำมาตรการการคุ้มครองการทำงานของประเทศได้หวั่น ที่มีพิจารณาเกี่ยวกับการทำงานสาธารณะ โดยมีการกำหนดจำนวนคนงานและค่าตอบแทน การกำหนดชั่วโมงการทำงานตามวรรค 1 มาตรา 32 ของพระราชบัญญัติ ค่าจ้างขั้นต่ำพื้นฐานขั้นต่ำที่จ่ายในช่วงที่วัสดุขาดแคลนและการหยุดงาน ความสามารถในการปฏิบัติงาน และมีการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน เครื่องมือการทำงานและวัตถุอันตรายกำหนดขั้นตอนการทำงานที่เป็นมาตรฐาน ศูนย์บริการและหน่วยงานกำกับดูแลจะได้รับแจ้งทันทีหากมีการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย และเหตุการณ์ร้ายแรงใด ๆ เพื่อจัดการอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ งานสาธารณะทางเรือนจำจะจำกัดเฉพาะหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันซึ่งกำหนดโดยเรือนจำ ผู้ต้องขังที่ทำงานสาธารณะอาจได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการประกันที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับความยินยอมจากเรือนจำ ดังนั้น เรือนจำของไทยควรที่จะให้ผู้ต้องขังที่ทำงานพึงมีสิทธิที่ได้รับค่าตอบแทนการทำงานตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งค่าตอบแทนการทำงานอาจคิดตามผลงานของผู้ต้องขังและตามลักษณะของงานก็ได้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความขยันหมั่นเพียรแก่ผู้ต้องขัง และควรกำหนดค่าตอบแทนขั้นต่ำเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังมาปรับใช้ นอกจากนี้ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการทำงานสาธารณะควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังมีสิทธิในการปฏิเสธงานที่ไม่เหมาะสม หรือมีความเสี่ยงต่อชีวิต โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องเคารพศักดิ์ศรีของผู้ต้องขังและปกป้องสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกินขอบเขตในการดำเนินการ ให้กำหนดเวลาทำงานโดยคำนึงถึงความจรรยาโลงใจ ปริมาณ ประเภทของงาน สถานะของเครื่องมือ และเงื่อนไขอื่น ๆ และในการทำงานต้องมีอุปกรณ์ในการทำงานในการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำงาน โดยเรือนจำจะต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ต้องขังและส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังเรือนจำหรือหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันต้องจัดหาอุปกรณ์และมาตรการที่จำเป็นตามกฎหมายและข้อบังคับด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่เกี่ยวข้องภายในช่วงที่เหมาะสมและเป็นไปได้ โดยผู้ต้องขังที่ทำงานจะได้รับค่าจ้างแรงงาน การคำนวณและการจ่ายค่าจ้างแรงงานสำหรับงานที่เหมาะสมและเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- ธานี วรภัทร์. (2555). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นัทธี จิตสว่าง. (2558). *มาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อแก้ปัญหานักโทษล้นคุก*. สืบค้นวันที่ 11 มีนาคม 2566, จาก <http://www.nathee-chitsawang.com/>
- Government of Western Australia department of Corrective Services. (1982). *Operational Instruction 11 Prisoner Purchases and Canteen Management*. Retrieved March 7, 2023, from https://www.correctiveservices.wa.gov.au/_files/prisons/adult-custodial-rules/operational-instructions/oi-11.pdf.
- Victoria State Government. (2012). *Standard Guidelines for Corrections In Australia Revised 2012*. Retrieved March 7, 2023, from https://justice.nt.gov.au/__data/assets/pdf_file/0009/238185/aust-stand_2012.pdf.

